SKATTENYTT

OFFICIELLT ORGAN FÖR TAXERINGSNÄMNDSORDFÖRANDENAS RIKSFÖRBUND

DISTRIBUTÖR AV MEDDELANDEN FRÅN RIKSSKATTENÄMNDEN NR 12 1969

Ett nytt sanktionssystem på skatte- och avgiftsområdet

Av hovrättsassessor Anders Nordenadler

Skattestrafflagutredningen har nyligen överlämnat sitt betänkande — Skattebrotten (SOU 1969:42) — med förslag till ett reformerat sanktionssystem på skatte- och avgiftsområdet. I huvudsak innehåller förslaget följande nyheter.

Det framtida sanktionssystemet föreslås omfatta dels straffrättsliga påföljder, som utdöms av judiciell domstol eller myndighet, dels en ny ekonomisk sanktionsform — *skatte- och avgiftstillägg* — som faller under beskattningsmyndigheternas kompetensområde. Det judiciella förfarandet inriktas i princip på den grövre brottsligheten. Som en följd av detta skärps straffskalorna så att de överensstämmer med dem som gäller för brottsbalkens centrala förmögenhetsbrott samtidigt som den nuvarande skattestrafflagstiftningens normerade böter och straffskatt utmönstras. Den administrativa sanktionsformen skall främst tillämpas när det gäller mer bagatellartade överträdelser av skatte- och avgiftsbestämmelserna, som för närvarande handläggs av åklagare eller allmän domstol. Tillägget fastställs i en skriftlig, summarisk process efter vissa bestämda procent av det beskattningsunderlag eller den skatt eller avgift, som undandragits eller sökt undandras det allmänna. De båda sanktionsformerna skall utgå oberoende av varandra. För vissa av de centrala skattebrotten införs härigenom ett dubbelt sanktionssystem.

Utredningens förslag berör flertalet skatter och allmänna avgifter i traditionell mening samt dessutom arbetsgivareavgifterna till socialförsäkringens finansiering. Undantag görs för tullar samt andra skatter och avgifter, som tas ut vid import. Inte heller prisregleringsavgifterna på jordbrukets och fiskets område omfattas av det nya sanktionssystemet.

Bakgrunden

De framlagda reformförslagen — inte minst den nya sanktionsformen — vilar i hög grad på resultaten av de statistiska och sociologiska undersökningar, som utredningen låtit företa, för att få en så allsidig bild som möjligt av hur det nuvarande sanktionssystemet fungerar i praktiken. Det kan därför finnas skäl att också i en så kortfattad redogörelse som denna redovisa en del av dessa resultat.

Undersökningarna har av olika skäl

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:08

måst begränsas till förhållanden kring den direkta inkomstskatten. Beträffande övriga delar av skatte- och avgiftsområdet har utredningen fått lita till den officiella statistiken, trots att denna i de sammanhang det här rör sig om är alltför knapphändig.

Under taxeringsåret 1966 uppgick antalet deklarationsskyldiga fysiska inkomsttagare till något över 4,5 miljoner. Omkring 70.000 av dessa personer åsattes i hemortskommunen taxering utan att ha deklarerat. Av de avgivna deklarationerna ändrade taxeringsnämnderna drygt 1,6 miljoner i ett eller flera hänseenden. Ungefär 60 procent av de ändrade deklarationerna ledde till höjning av deklarerat beskattningsunderlag. En stor del av dessa höjningar rörde mycket små belopp eller direkta felräkningar och felöverföringar i deklarationsblanketterna. Åtskilliga andra fel som nämnderna upptäckte, berodde uppenbarligen på att deklaranterna missuppfattat eller inte känt till vissa beskattningsregler. Sålunda var det ganska vanligt att bestämmelserna om hustrus förvärvsavdrag tillämpades på ett oriktigt sätt. Bortsett från felaktigheter av nu nämnt slag innehöll ett stort antal deklarationer objektivt oriktiga uppgifter, i vilka fall det åtminstone förelåg misstanke om deklarationsbrott. Det rörde sig här om ca 360.000 deklarationer med objektiva fel på minst 100 kr. I drygt 100.000 fall uppgick felaktigheten till 1.000 kr. eller mer. I hälften av dessa senare fall handlade det enbart om odeklarerade kontantintäkter eller naturaförmåner.

Antalet prövningsnämndsmål, där objektivt oriktiga uppgifter legat till grund för höjd taxering och där således misstanke om brott kunde anses föreligga, var under prövningsnämndsåret 1966/67 omkring 21.000. I denna summa ingick ca 3.500 mål där skönstaxering ägt rum. I ungefär 15.000 fall uppgick felaktigheten till minst 1.000 kr.

Det stora antalet deklarationer med objektivt oriktiga uppgifter, som upptäcks av myndigheterna, motsvaras på intet sätt av åtalsanmälningarna för deklarationsbrott enligt skattestrafflagen. Sålunda har förste taxeringsintendenterna under den senare tiden årligen endast anmält omkring 5.000 ärenden till åtal. Denna siffra var tidigare — bl. a. under hela 1950-talet — betydligt lägre. Av åtalsanmälningarna kommer ungefär två tredjedelar från taxeringsnämndernas granskningsverksamhet medan resterande tredjedel härrör från taxeringsrevisioner eller stickprovsgranskningar av länsstyrelsernas taxeringssektioner. Några säkra siffror rörande revisionernas andel i åtalsmaterialet har inte kunnat erhållas. Här spelar dock pågående s. k. kategorigranskningar en avgörande roll. Anmälningsfrekvensen torde när det gäller dessa granskningar ligga vid eller strax under 30 procent av de fall, som föranlett höjd taxering. Vissa omständigheter talar för att anmälningsprocenten är betydligt lägre för revisionsärenden, som inte har samband med kategorigranskningarna och således är av mer stickprovsmässig natur.

Flertalet åtalsanmälningar leder till åtal och fällande dom. År 1964 rörde omkring hälften av dessa fall — som totalt uppgick till något under 5.000 — undandragna beskattningsunderlag om högst 2.000 kr. Den skatteförlust, som i dessa fall kunnat uppstå för det allmänna, var således i allmänhet lägre än 1.000 kr. Inemot två tredjedelar av de dömda

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:08

kunde hänföras till gruppen löntagare med okomplicerade och lättkontrollerade inkomstförhållanden. Knappt 1.000 personer åtalades för uppsåtligt deklarationsbrott. Även i denna brottskategori dominerade låga undandragna skattebelopp. Domstolarna dömde så gott som undantagslöst till böter och detta även vid mycket grova uppsåtliga brott. Relationstalet mellan böternas storlek och beloppet undandragen skatt utgjorde 1,5 för falskdeklaration och 0,7 för vårdslös deklaration. Någon straffmätning i verklig mening förekom mera sällan. Relationstalen var nämligen i stort sett desamma oavsett det undandragna skattebeloppets storlek. Frihetsstraff utdömdes endast i 15 fall. Denna siffra ligger klart över genomsnittet för senare år. Orsaken till detta torde främst vara att flertalet av de s. k. minkmålen — som upptäcktes vid en kategorigranskning av minkuppfödare m. fl. och rörde en väl planerad brottslighet inom en begränsad krets skattskyldiga — avgjordes i första instans under år 1964.

Antalet åtalsanmälningar på skatte- och avgiftsområdet i övrigt är synnerligen lågt. Detta gäller bl. a. deklarationsbrott på mervärdeskattens, punktskatternas och socialförsäkringsavgifternas område. Om man bortser från tullbrotten — som i första hand bestraffas enligt varusmugglingslagen — torde det totala antalet skattebrott inklusive deklarationsbrott, som årligen medför åtal eller strafföreläggande, uppgå till omkring 20.000. Siffran är dock osäker eftersom tillförlitlig statistik saknas beträffande bagatellförseelser. Bland dessa senare dominerar mål rörande underlåtenhet att avge allmän självdeklaration till inkomstskatt. År 1967 dömdes t. ex. ca 8.000 sådana fall.

Utredningen har mot bakgrund av det här framlagda siffermaterialet och andra statistiska och sociologiska undersökningsresultat, som av utrymmesskäl inte kunnat redovisas i denna artikel, funnit det nödvändigt att skapa ett delvis nytt sanktionssystem på skatte- och avgiftsområdet. Särskilt gäller detta enligt utredningens uppfattning de många fall, som inte är så ringa att reaktion helt kan underlåtas men där straffrättsliga påföljder av praktiska och psykologiska skäl likväl bör undvikas. För att åstadkomma en så jämn rättstillämpning som möjligt måste det för bagatellfallens del bli fråga om en massärendeprocess, som vilar på enkla och lättillämpliga sanktionsbestämmelser. Utredningen har kommit till den slutsatsen att detta inte kan ske inom det judiciella förfarandets ram. I stället har utredningen efter mönster från Finland och Norge förordat införande av ny sanktionsform, skatte- och avgiftstillägget. Att en sådan sanktion fungerar relativt smidigt i praktiken har kunnat konstateras vid studiebesök i dessa länder. Genom den nya sanktionsformen har utredningen vidare funnit det möjligt att föreslå en avkriminalisering av vissa lindrigare former av överträdelser, som f. n. ligger under allmänt åtal. Polis, åklagare och allmänna domstolar skulle i stället kunna inriktas på den grova skattebrottsligheten, som ofta kräver stor arbetsinsats i det enskilda fallet inte minst på förundersökningsstadiet och dessutom måste beivras med strängare reaktioner än vad som är möjligt inom en administrativ process.

Skatte- och avgiftstillägget

Utredningen föreslår att den administrativa sanktionsformen införs vid inkomstskatten, förmögenhetsskatten, mer-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:08

värdeskatten, flertalet s. k. punktskatter samt den socialpolitiska arbetsgivaravgiften.

Tillägg skall i princip alltid utgå då vissa *objektiva* förutsättningar är uppfyllda. Det handlar här om fall, där föreskriven uppgiftsskyldighet fullgjorts på ett oriktigt eller ofullständigt sätt, men också om underlåtenhet att avge föreskrivna uppgifter. Dessutom krävs i regel att detta förhållande kunnat föranleda att för låg skatt eller avgift påförts honom eller den han författningsenligt ägt företräda. Tillägg kan således fastställas för juridisk person. I undantagsfall skall det vara möjligt att befria från tillägget på *subjektiva skäl.*

Tilläggets storlek bestäms efter vissa schabloniserade beräkningsgrunder. Det kan således aldrig bli fråga om någon "straffmätning" i det enskilda fallet.

Bestämmelserna om tillägg har i viss mån utformats på olika sätt i de skilda skatte- och avgiftsförfattningarna. De utförligaste föreskrifterna finns i taxeringsförirdningen. Dessa bestämmelser reglerar tilläggen vid inkomst- och förmögenhetsbeskattningen. I övriga skatte- och avgiftsförfattningar har bestämmelserna om tillägget kunnat göras enklare men i stort sett bygger de på samma principer som gäller för de direkta inkomst- och förmögenhetsskatterna.

Taxeringsförordningen

Skattetillägg enligt taxeringsförordningen skall påföras

1. då skattskyldig lämnat oriktigt meddelande till ledning vid taxering och detta föranlett eller, om det följts, skulle ha föranlett att den skattskyldige eller med honom samtaxerad person inte blivit taxerad eller blivit för lågt taxerad,
2. då självdeklaration frångåtts med stöd av bestämmelserna om skönstaxering i 21 §,
3. då självdeklaration inte avgetts trots anmaning och skönstaxering enligt 21 § därför skett,
4. vid försummelse att avge självdeklaration inom föreskriven tid, samt
5. då skattskyldig trots anmaning inte på ett behörigt sätt undertecknat tidigare ingiven självdeklaration.

Under vissa omständigheter får emellertid *tillägg efterges* trots att de objektiva förutsättningarna föreligger. Detta skall i första hand ske i fall, som rör ringa belopp eller obetydliga tidsförsummelser. Detsamma gäller vid frivillig rättelse eller då det på grund av den skattskyldiges personliga förhållanden är uppenbart obilligt att påföra tillägg. Meningen är inte att den beslutande myndigheten själv skall efterforska skälen för befrielse på grund av den skattskyldiges subjektiva förhållanden. I allmänhet torde den kontakt som skall tas med den skattskyldige före ärendets avgörande ge material till denna prövning om det inte av andra orsaker för myndigheten är uppenbart att eftergivande skall äga rum.

Tillägget beräknas särskilt för statlig inkomstskatt, för statlig förmögenhetsskatt samt för kommunal inkomstskatt efter bestämda procentsatser, som intagits i en bilaga till taxeringsförordningen. Gemensamt för de tre skatterna är att tilläggets storlek alltid utgår med viss procent av det beskattningsunderlag, som den skattskyldige genom sitt beteende undandragit eller sökt undandra det allmänna.

Vid *oriktig uppgift* i deklarationen eller annan utsaga, som påverkar taxeringen till *statlig inkomstskatt,* varierar tillägget

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:08

för skattskyldiga med progressiv skatt mellan 3 och 20 procent beroende på den beskattningsbara inkomstens storlek. För skattskyldig som erlägger proportionell statlig inkomstskatt utgår tillägget med 20 procent eller — i fall då statlig inkomstskatt erlägges efter 10 eller 15 procent — 5 procent. För *förmögenhetsskattens* del är motsvarande procenttal 0,5—1,0 respektive 0,1. Påverkas den *kommunala* inkomstskatten utgör tillägget alltid 5 procent av undandraget beskattningsunderlag.

Har skattskyldig *underlåtit att avge deklaration* inom föreskriven tid beräknas skattetillägget efter en viss procent på den högsta beskattningsbara inkomsten vid taxering till inkomstskatt i kommunen och i förekommande fall på den del av den beskattningsbara förmögenheten som överstiger skattefritt belopp. Det rör sig här om 1,0 respektive 0,3 procent. Samma procentsatser gäller om den skattskyldige trots anmaning inte behörigen undertecknar en tidigare avgiven deklarationshandling. Har deklaration överhuvudtaget inte avgetts efter anmaning skall skattetillägg *dessutom* påföras enligt bestämmelserna om oriktig uppgift. Tillägget beräknas då på det belopp, som utgör skillnaden mellan den genom uppskattning taxerade inkomsten och inkomsten enligt meddelande som den skattskyldige kan ha lämnat myndigheten. Har den skattskyldige inte lämnat några som helst uppgifter om sina ekonomiska förhållanden bestäms tillägget på grundval av hela den skönsmässigt fastställda inkomsten .Skattetillägget i detta anmaningsfall skall dock undanröjas om den skattskyldige avger behörig deklaration inom ett år efter taxeringsåret. Det lägre tillägget för vanlig deklarationsförsummelse kvarstår givetvis ändå.

Ärenden om skattetillägg skall i huvudsak handläggas efter de regler som gäller i taxeringsprocessen. Enligt utredningens förslag skall dock inte taxeringsnämnden vara första instans utan denna uppgift har tillagts lokal skattemyndighet. Besvär skall kunna föras hos prövningsnämnd, kammarrätten och — i vissa fall — regeringsrätten.

Mervärdeskatteförordningen

Skattetillägg utgår liksom enligt taxeringsförordningen vid objektivt oriktiga uppgifter och vid deklarationsförsummelser. Reglerna om eftergivande av tillägg är också desamma.

Eftersom mervärdeskatten är proportionell och direktdebiterad har bestämmelserna om tilläggets beräkning kunnat göras enklare än i taxeringsförordningen. Tillägget utgör 20 procent av den skatt som undandragits eller kunde ha undandragits genom oriktig uppgift eller deklarationsförsummelse från den skattskyldiges sida. Detta innebär att tillägget vid underlåtenhet att avge deklaration beräknas på hela den efter skälig grund fastställda skatten för redovisningsperioden. Skulle deklaration inlämnas inom ett år efter föreskriven tid sänks dock tillägget till 2 procent av den fastställda skatten. Här bör slutligen uppmärksammas att tillägget vid deklarationsförsummelse maximerats till 5 000 kr. Till skillnad från vad som gäller enligt taxeringsförordningen utgår tillägg även för s. k. nolldeklarationer. Tilläggets storlek har i dessa fall bestämts till 100 kr. För återbetalningsfallen utgår tillägg enligt huvudregeln med 20 procent av för mycket återbetald skatt.

Länsstyrelsen beslutar om skattetillägg vid mervärdeskatt. Sådant beslut fattas i

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:08

samma ordning som gäller vid fastställande av skatt. I praktiken blir det således mervärdeskattekontoren som sköter dessa ärenden.

Övriga författningar

Skatte- eller avgiftstillägg när det gäller punktskatterna och de socialpolitiska arbetsgivaravgifterna utgår i stort sett efter samma regler som för mervärdeskatten. Vissa avvikelser som här inte berörs beror på arbetsrutinerna hos kontrollstyrelsen och riksförsäkringsverket, som enligt förslaget skall besluta om tillägg på sina områden.

De straffrättsliga påföljderna

De straffrättsliga påföljderna har som inledningsvis nämnts i princip reserverats för allvarligare överträdelser av skatte- och avgiftslagstiftningen. Straffbestämmelserna för dessa gärningar har så gott som undantagslöst samlats i en ny specialstraffrättslig lag — skattebrottslagen — som ersätter den nuvarande skattestrafflagen från år 1943. Vissa överträdelser, främst av ordningskaraktär, skall alltjämt beivras enligt särskilda straffbestämmelser i en del skatte- och avgiftsförfattningar.

Skattebrottslagen

Skattebrottslagens straffbestämmelser skyddar myndigheternas verksamhet vid taxering, fastställande och uppbörd av skatt eller avgift. Bestämmelserna har indelats i två huvudgrupper. Den första gruppen omfattar oredlighetsangrepp mot taxerings- eller fastställelsesebeslut medan till den andra gruppen hänförts gärningar som riktar sig mot uppbördsförfarandet.

Det centrala brottet mot myndigheternas taxering eller fastställande av skatt eller avgift har kallats *skatte- eller avgiftsbedrägeri.* Brottet, som kan sägas ersätta det nuvarande falskdeklarationsbrottet, motsvarar från systematisk synpunkt närmast sanningsbrotten i 15 kap. brottsbalken. Både aktivt handlande och vissa former av total passivitet har emellertid kriminaliserats.

Aktivt brott begår den som i skriftlig eller muntlig utsaga till ledning vid fastställande av skatt eller avgift — egen eller annans — lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen. Straffbar passivitet föreligger om någon underlåter att avge i lag eller författning föreskriven utsaga till ledning vid fastställande av skatt eller avgift för honom själv eller den han författningsenligt äger företräda. För att ansvar skall inträda fordras dessutom att det aktiva handlandet eller passiviteten objektivt sett innebär fara för förmögenhetsförlust för det allmänna.

I subjektivt hänseende krävs uppsåt från gärningsmannens sida. Vid aktivt brott är det fråga om vanligt uppsåt medan passivitetsbrott endast bestraffas om uppsåtet varit inriktat på att undandra skatt eller avgift.

Gärningsbeskrivningen för aktivt skattebedrägeri har utformats på sådant sätt att vem som helst kan dömas som gärningsman. Den osanna eller ofullständiga uppgiften behöver inte såsom i gällande skattestrafflag ha lämnats i deklaration eller annan formbunden skriftlig handling. I princip kan alltså en oundertecknad eller av obehörig person underskriven deklarationshandling medföra ansvar. Även den som lämnat osann uppgift till ledning vid fastställande av annans skatt eller avgift kan straffas som gärningsman. Gärningsbeskrivningen ute-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:08

sluter inte heller i och för sig ansvar för felaktiga uppgifter — muntliga eller skriftliga — som lämnas under en pågående skatterevision eller vid process i överinstans. Om t. ex. en besvärsskrift till prövningsnämnden innehåller oriktiga uppgifter kan alltså straffansvar komma ifråga.

Passivitetsbrottet är däremot ett brott med specialsubjekt. Enbart den som författningsenligt har att avge utsaga till ledning vid fastställande av skatt eller avgift för honom själv eller den han företräder kan dömas som gärningsman. I första hand skall straffbestämmelsen träffa den som underlåter att deklarera i förhoppning om att en skönsuppskattning från myndigheternas sida kommer att bli fördelaktig för honom. På grund av denna utformning av uppsåtsrekvisitet flertalet deklarationsförsummelser enbart avses bli beivrade med skatte- eller avgiftstillägg.

Brottet är fullbordat först när utsagan kommit vederbörlig myndighet tillhanda eller — vid passivitetsbrott — när tiden för uppgiftsskyldighetens fullgörande gått till ända. Vid tiden för det aktiva brottets fullbordan skall det finnas en risk för att myndigheten vid en med normal omsorg företagen granskning inte skulle upptäcka den oriktiga uppgiften. Vid underlåtenhetsbrott krävs fara för att myndigheten inte skulle få reda på skattesubjektets existens eller i vart fall komma att uppskatta beskattningsunderlaget eller fastställa skatten eller avgiften till för lågt belopp.

Skattebedrägeriet har indelats i tre svårighetsgrader. I normfall utgör straffet fängelse i högst två år. Ringa fall — som i praktiken främst skall avse försummelser rörande uppgiftsskyldigheten till ledning vid fastställande av annans skatt eller avgift — bestraffas enbart med dagsböter. Vid grovt skatte- eller avgiftsbedrägeri är straffet fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Det aktiva skattebedrägeriet kompletteras av en straffbestämmelse för gärning som förövas av grov oaktsamhet. Brottet har kallats *vårdslös skatte- eller avgiftsutsaga.* Motsvarighet till passivt skattebedrägeri saknas. Ringa fall skall inte medföra ansvar. Meningen är i stället att bagatellfall som f. n. bestraffas som vårdslös deklaration endast skall medföra administrativt tillägg.

Slutligen har utredningen i motiven till denna paragraf ansett att grov oaktsamhet bör innebära mer klandervärda utslag av försummelse eller nonchalans hos den enskilde än vad som är fallet i den nuvarande rättstillämpningen av bestämmelsen om vårdslös deklaration.

Straffet för vårdslös skatte- eller avgiftsutsaga är böter eller fängelse i högst två år.

Uppbördsverksamheten skyddas av tre straffbestämmelser — *osann uppbördsutsaga, underlåtenhet att innehålla skatt* samt *uppbördsbrott* — vilka bestämmelser efter vissa redaktionella ändringar överförts från de nuvarande straffföreskrifterna i 79 § och 80 § 1 mom. uppbördsförordningen. Straffet för det förstnämnda brottet skärps till fängelse i högst sex månader. För de två övriga brotten är straffmaximum enligt förslaget fängelse i högst ett år. I samtliga fall kan dagsböter komma ifråga. Ringa brott har avkriminaliserats. I subjektivt hänseende fordras uppsåt eller grov oaktsamhet från gärningsmannens sida.

För att göra det möjligt för uppbördsoch indrivningsmyndigheterna att på ett

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:08

tidigt stadium inskrida mot den som underlåter att inbetala skatt som innehållits för annan föreslår utredningen en straffbestämmelse för kvalificerat fall av uppbördsbrott. Sådant brott föreligger när den betalningsskyldige uppsåtligen lämnar osann uppgift om storleken av verkställt skatteavdrag. Straffet blir då fängelse i högst två år.

Slutligen har utredningen i skattebrottslagen intagit en straffbestämmelse för den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet åsidosätter skyldighet att föra och bevara räkenskaper eller anteckningar för fullgörande av föreskriven uppgiftsskyldighet i beskattningssammanhang. En ytterligare förutsättning för ansvar är att uppgiftsskyldighetens fullgörande eller myndighetens kontrollverksamhet därigenom omöjliggörs eller försvåras. Brottet, som kallas *räkenskapsförsummelse,* bestraffas med dagsböter eller fängelse i högst två år, om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken. Även vid detta brott skall ringa fall inte medföra ansvar.

Skattebrottslagen innehåller en bestämmelse om *ansvarsfrihet vid frivilligt tillbakaträdande* från brott. Bestämmelsen har efter vissa redaktionella ändringar överförts från den nuvarande skattestrafflagen. Det bör uppmärksammas att straffbestämmelserna om kvalificerat uppbördsbrott och räkenskapsförsummelse inte omfattas av reglerna om frivillig rättelse.

Brottsbalkens allmänna *preskriptionsbestämmelser* föreslås bli gällande för skattebrottslagens del. Några särskilda föreskrifter om längre preskriptionstider, vilket finns i nuvarande skattestrafflag, har utredningen på grund av de föreslagna straffskärpningarna inte funnit nödvändiga. Vid grovt skatte- eller avgiftsbedrägeri blir det f. ö. möjligt att väcka åtal inom tio år från det brottet förövats. Övriga praktiskt betydelsefulla brott — skatte- eller avgiftsbedrägeri av normal svårighetsgrad, vårdslös skatte- eller avgiftsutsaga, kvalificerad uppbördsbrott samt räkenskapsförsummelse — preskriberas inom fem år.

De förlängda preskriptionstiderna gör det enligt utredningens uppfattning nödvändigt att förlänga den tid, under vilken efterbeskattning må ske. Skattskyldig som åtalats för brott enligt skattebrottslagen skall sålunda kunna efterbeskattas för vad han enligt åtalet undgått beskattning under förutsättning att saken prövas av vederbörlig beskattningsmyndighet senast året efter det år åtal väckts. Om åtalet senare ogillas skall efterbeskattning av detta slag undanröjas.

Övriga straffbestämmelser

Skattebrottslagen kompletteras av vissa specialstraffrättsliga bestämmelser, som alltjämt — i en del fall efter vissa ändringar — kvarstår i en del skatte- och avgiftsförfattningar. Främst gäller detta straffbestämmelser om brott mot skattesekretessen. I övrigt rör det sig nästan uteslutande om ordningsförseelser, som inte träffas av det nya administrativa sanktionssystemet.

En annan grupp som helt lämnats utanför utredningens reformförslag är straffbestämmelserna om tullbrott i varusmugglingslagen och vissa andra författningar inom tullområdet. Detsamma gäller några skatter, t. ex. motorfordonsskatterna och hundskatten. Inte heller prisregleringsavgifterna inom jordbrukets och fiskets område omfattas som tidigare påpekats av det nya sanktionssystemet.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:08

För avgifterna inom denna sektor har utredningen föreslagit särskilda straffbestämmelser om deklarationsbrott, vilket beror på att den nuvarande skattestrafflagen, som föreslås bli upphävd, här anses tillämplig.

Andra förslag

Utredningen har slutligen i betänkandet tagit upp vissa frågor som inte ansetts kräva lagstiftning eller som inte direkt omfattas av utredningsdirektiven.

Till en början har utredningen starkt understrukit vikten av ett nära samarbete mellan beskattningsmyndigheter och polis- och åklagarmyndigheter under utredningen av grova skattebrott. För att förundersökningsarbetet skall kunna bedrivas så snabbt och effektivt som möjligt förordas vidare att misstänkta skattebrott på ett så tidigt stadium som möjligt överlämnas till åklagare. Utredningen ifrågasätter också om inte en viss specialisering inom polis- och åklagarväsendet borde övervägas åtminstone för de grova skattebrottens del.

Utredningen har också uttalat att det uppenbarligen finns ett behov av utökad upplysnings- och informationsverksamhet på skatte- och avgiftsområdet. Inte minst under deklarationstiden i början av kalenderåret måste det enligt utredningens mening bli aktuellt med större insatser från samhällets sida för att visa allmänheten tillrätta.

Övergångsbestämmelserna

Utredningen föreslår att det nya sanktionssystemet skall träda i kraft den 1 januari 1971. Den nödvändiga samordningen mellan de judiciella påföljderna och de administrativa sanktionerna komplicerar i viss mån övergångsbestämmelserna. I huvudsak går dessa bestämmelser ut på att äldre lag eller författning alltjämt skall tillämpas efter nämnda datum för gärning avseende skatt eller avgift som påförts eller erlagts eller, om uppgiftsskyldigheten hade fullgjorts på ett riktigt sätt, bort påföras eller erläggas före ikraftträdandet.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:08